

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu. — Ustanovniki in deležniki tiskovnih društev dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolec 30 kr.

Še enkrat direktne volitve.

Naši bralci nam naj prizanesó, da o tej stvari tolikokrat govorimo. To nam je sveta dolžnost, kajti z direktnimi volitvami bi se godila v našem cesarstvu tolika prememba, da domoljuba srce boli, če na to pomisli, posebno pa na žalostne posledice, ki potem nastopijo.

Ta prememba pomenja prvič pomnoženje državnih stroškov, in toraj pomnoženje davka. Dozdaj so ustavaki že prišli do 340 prihodnjih drž. poslancev, nekterim kolovodjem pa še to ni zadosti ter jih hočejo še več. Dozdaj je bilo 203 državnih poslancev; po novi volilni postavi bi jih za dobro tretjino več bilo. Po lanskem proračunu znašajo stroški za državni zbor nad 615.000 gld. Za bolj ko tretjino poslancev več bo treba tudi nad tretjino več stroškov, in to daje blizu 1 milijon samo za drž. zbor! Pa to bi premalo bilo. Pri večem številu poslancev bi tudi obravnave bolj neukretne, in toraj dóbe zasedanja dolže bile kot doslej; to pa zahteva še večih stroškov.

Prememba pomenja drugič za nas Slovence v narodnem in gospodarskem oziru počasno smrt, ker bi po direktnih volitvah nemškutarsko „purgarstvo“ čudno prevago zadobilo nad kmetijskim posestvom na obe strani. Le poglejmo, kako zares „kunšno“ da so vladini „zaupniki“ volilne okraje sestavili. Mestne skupine so za dolenjo Štajarsko dve: mariborska in celjska. V prvo spadajo: Maribor, Marbeg, Muta, Vozenice, Slovenjigradec, Konjice, Ptuj, sv. Lenard, Ljutomer, Ormuž, Središče, Slov. Bistrica. V drugo spadajo: Celje, Šoštanj, Žalec, Vojnik, Gornjigrad, Ljubno, Mozirje, Vransko, Laško, Sevnica, Brežice, Kozje, Rogatec, Šmarje. Trije trgi: vranski, kozjanski in šmarski, dobili bi pravico v mestni skupini voliti, kar dozdaj ni bilo. — Odločno narodnih trgov, ki bi

imeli večino narodnih volilcev, v mariborskem mestnem okraju ni; v celjskem bi jih utegnilo biti kakih 5, katerim pa nasproti stojite dve nemškutarski mesti in 7 nemškutarskih trgov, tako da tudi tukaj na zmago ni lahko misliti.

Za kmetijske občine so trije volilni okraji nasvetovani: I. Mariborski, kamor spadajo mariborski, marbeški, slovenjegraški, konjiški in slovenjebistriški sodnijski okraj.

II. Ptujski, v katerega spadajo ptujski, svetlenarski, ljutomerski, gornjeradgonski, ormuški, rogaški in šmarski sodn. okraj.

III. Celjski, kamor bi spadali šoštanjski, gornjegraški, vranski, laški, sevnški, breški in kozjanski okraj.

Dozdaj so Goričani svetlenarskega okraja v Mariboru volili, po tem načrtu bi pa za drž. zbor volili v ptujskem volilnem okraju; nasproti so pa konjiški kmetski volilci volili v celjskem, zdaj bi pa — v mariborskem. Zakaj ta umetna sestava? Mi si tega ne moremo inace raztolmačiti kakor tako-le: V mariborskem volilnem okraju bi precej vzbujeni narodni Goričani sitnobe delali pri volitvah in nemčurji bi lahko propali; hajd toraj z njimi v ptujski okraj, v katerem itak ni lahko nemčurjem zmagati. Nasproti so pa kmetijski volilci iz konjiškega okraja, razen onih, ktere je kat. pol. društvo v Konjicah tudi v narodnem oziru osrčilo, v obče še precej brez narodne zavesti; hajd toraj z njimi v mariborski okraj, kder jih Savinčanov krepke roke ne morejo več držati. Tako je tedaj poskrbljeno, da mora mariborski okraj vse tri poslance iz nemškutarsko-liberalne stranke dobiti.

Poglejmo še slednjič razmero prebivalstva in davka, da se prepričamo, kaj da imajo kmetijske občine od neposrednih volitev pričakovati. Mestni skupini dobite 2 zastopnika več, kmetijske tudi 2 ali pa 3. — Mestni skupini šte-

jete 35.688 duš, ter plačujete 118.299 gld. davka. Kmetske skupine pa štejejo 353.451 duš in plačujejo 773.077 gld. davka! Kmetijske občine toraj, ki štejejo nad 20krat več duš kakor mesta in trgi, ter plačujejo blizu 6krat toliko davka kot mestjani in tržani, imele bi v zastopu ravno toliko zagovornikov kakor druge skupine, in še za tri menj, ker se hoče mariborski okraj po vsej ceni nemškutarskim ustavakom prihraniti.

Ravno se razpošilja po slovenskih krajih zoper direktne volitve peticija do Njih Veličanstva, presvitl. cesarja. Prosimo prav lepo vsa kat. pol. društva, srenjska predstojništva in vsakega posameznega rodoljuba, da si prizadevajo vsi, prav mnogo podpisov prošnji pridobiti, ker gre za poglavitno stvar v Avstriji in posebno še za nas Slovence. Podpisati sme vsak avstrijski državljani.

Vse se pa mora nemudoma goditi, ker mora prošnja v 14 dneh na Dunaj se poslati. Zarad potrebnega reda bo najboljša, da se vse podpisane pôle pošljejo blagorodn. g. dru. Vošnjaku v Ljubljano, kder bode društvo „Slovenija“ skrbelo, da pride prošnja v prave roke.

Obravnave štajerskega dež. zbora.

XVII. Seja. (Konec.) Od trgov in občin, ležečih ob liniji, kjer se ima nova železnica iz Knittelfelda po šaleški in savinski dolini proti Celju in dalje po sotliški dolini v Brežice izpeljati, se odda mnogo prošenj, da naj dež. zbor to črto zagovarja. Ker je pa dež. zbor že 22. nov. 1872 to storiti sklenil, se odstopijo prošnje dež. odboru, da ga dramijo in spodbadajo.

Po nekaterih manj važnih stvareh pride na vrsto prošnja ptujske mestne srenje za razširjenje dosedanje nižje v višjo realno gimnazijo. O prošnji poroča dr. Wretschko, da se sklicuje na precejšno število učencev in da posebno dobrih učiteljev ni mogoče tej šoli ohraniti, dokler ni popolnjena. Potrebne prostorije hoče srenja iz svojega pripraviti, država pa naj skrbi za plačila učiteljem, katerih bi več treba bilo, tako bi na dež. blagajnico ravno ne spadalo veliko več plačila. Učni odsek je pa gledel na to, da se ne vidi prav potreba za razširjenje gimnazije, predložil, da se prošnja zdaj ne usliši, ampak dež. odboru v natančniši pretres odstopi, in se o njej v prihodnjem zasedanju poroča. To je predlagal učni odsek sam, kar je dobro pomniti. Besedo poprime g. dež. odbornik Herman in govori kakor smo v 50. štev. lanskega „Gospodarja“ že poročali in scer, kakor kaže zdaj stenografični zapisnik, čisto natanko. Dokazoval je, da ni število učencev toliko, kolikor se jih je po pravici pričakovalo, in to zato ne, ker je realna gimnazija v Ptujju potujčevalnica in nemčevalnica. Slovenski jezik ni ne v eni tvarini učni jezik, in kot učne tvarine se slovenskega je-

zika lahko ognejo učenci s tem, da se kot Slovenci vpisati ne dajo. To vse je proti naravi kakor proti državn. osnovni postavi, ktera v §. 19. vелеva, da morajo „šole v onih deželah, kder so razne narodnosti, tako uravnane biti, da se učenci ne silijo k naučenju drugega dež. jezika, marveč se jim prilika da, v svojem narodnem jeziku se izobraževati.“ — Pri besedi: da ima žalibog le ena stranka privilegijo delati, kakor bi postave ne bilo — ustavi dež. glavar govornika, češ da govori o stvareh, ki niso v nobeni zvezi s prošnjo ptujske srenje. — G. govornik se pa oddahne in pravi, da je celó pri svojem predmetu, kajti je razložil, zakaj da ni število učencev dovoljno; zato ne, ker se narodna enakopravnost ne spoštuje. (Kakor je rekel poročevalec, se tudi ptujskega srenja v prošnji ni upala reči, da je število učencev veliko, ampak da jih je — „precej.“ Ko bi bil učni odsek prepričan, da so vsi razredi učencev natlačeni, bi gotovo ne bil odložil prošnje s tem, da še „niso razmere čisto jasne.“) Potem omenja g. govornik, da ne more pri slov. ljudstvu zaupanja do tega zavoda vzbujati, ako nemški profesor z ravnateljem vred s slov. učenci in roditelji govoriti ne more, ako se ravnatelj kakor se v listih bere, velikomemskim in cerkvi sovražnim demonstracijam na čelo postavlja, in ako pravega strahu pri učencih ni. —

G. Hermanu odgovorja zastopnik ptujskega mesta, žl. Jož. Kaiserfeld, po rodu naš rojak, toda potujčen in slov. narodnosti zoper. Pravi, da ni res, ka bi bila gimnazija slabo obiskana, marveč ima več učencev v 3 razredih, kakor — nižja realna gimnazija v Ljubnu; da je Slovincem ptujskega okraja nemški učni jezik čisto dovoljen, da tudi drugače ne gre, kakor da se v nemškem jeziku uči. Ko si je g. doktor tako navidezno podlago postavil, znosi hitro skupaj bram in ga pokrije, rekoč, „da §. 19. drž. osn. postave tukaj več ne velja, ker se izpeljati ne da!“ Slednjič razveseli ustavaške poslušalce z izrekom, da „je le učitelj risarstva Nemec!“ — V vseh teh besedah ni več resnice kakor v nemškutarskih dokazih sploh. Ptujsko gimnazijo primerjati onej v Ljubnu, in iz tega sklepati, da je v Ptujju zadosti učencev, se pač pravi nevedneže ali lahkovernike mamiti. Ves ljubenski okraj šteje namreč samo 26.000 prebivalcev, ptujski pa blizu 60.000! Število učencev bi toraj v ptujski gimnaziji še enkrat toliko biti moralo kot v ljubenski. Nadalje: „Slovenci ptujsk. okraja bi zadovoljni bili z nemškim učnim jezikom?“ Prvič je narodna zavednost posebno v ptujski okolici še prav malo vzbujena; drugič pa bi stariši z zahtevanjem slovenskega učnega jezika v sedanjih žalostnih razmerah ravno toliko dosegli kot g. Herman s svojim govorom. — Res tudi ni, da bi le učitelj risarstva Nemec bil, ker je razen njega Nemec tudi ravnatelj in eden profesorjev je tudi Nemec bil.

Dr. Schloffer, deželni odbornik, pobijal